

Vem får ta plats på scen?

En undersökande rapport om tillgänglig och representativ scenkonst

Johanna Ljungberg, Katarina Isaksson,
Johanna Björkman, Maja Alasalmi,
Johanna Palm & Josefin Solberg

2016-12-15

Kulturverkstan

Projekthandledare: Anna Bergström, Danskompaniet Spinn

Abstract

The purpose with this project is to raise interest concerning questions of accessibility within the performing arts. Accessibility and integration are conditions to challenge and to develop the performing arts, not a limitation. Additionally, we wish to open up for dialogue and an exchange of experience between organisations in the Gothenburg area. The goal has been to create a discussion basis, this report, for our collaboration partner Danskompaniet Spinn and others interested in the project.

To create this report, we interviewed leaders from different tax-funded culture organisations in Gothenburg, asking them about their work with equality, diversity and accessibility. Pretty soon we realised that we needed more voices in our material and chose to interview some educators, performers and politicians as well. Then we made a compilation of the challenges that were expressed during the interviews, challenges concerning the work with an integrated stage. That compilation became the basis of a workshop that we held in December 2016, in order to get even deeper into these questions.

There are some challenges working with making the performing arts more accessible. One main thing is that there needs to be a more artistic discussion concerning representation. We need to question what artistic quality means and to redefine what competence means. Nevertheless, there is an artistic value to have a diverse stage. It is also a necessity to keep evolving the performing arts.

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	3
2. Projektet	4
2.1 Syfte och mål	4
2.2 Beskrivning	4
3. Metod	6
3.1 Verksamhetsplaner och intervjuer	6
3.2 Workshop	7
4. Resultat	8
4.1 Intervjuer	8
4.1.1 Mänskliga rättigheter	8
4.1.2 Representation	8
4.1.3 Stereotyper och normer	9
4.1.4 Utbildning	10
4.1.5 Konstnärliga val	10
4.2 Workshop	11
4.3 Diskussion	12
5. Slutsats	15
5.1 Att ta vidare projektet	15
Bilagor	17

1. Inledning och bakgrund

Vi är en projektgrupp bestående av sex studenter på Kulturverkstan i Göteborg. Det här projektet behandlar frågor kring att tillgängliggöra scenkonsten för fler, med inriktning på normbrytande funktionsvariationer. Att ha ett öppet samtalsklimat kan vara avgörande för att kunna lyfta frågor kring integrerad scenkonst samt bredda medvetenheten och avdramatisera det som kan uppfattas som stigmatiserat.

Historiskt sett lyfts sällan det förtryck och den diskriminering personer med normbrytande funktionsvariationer har utsatts för. Den första antidiskrimineringslagen som gäller personer med funktionsnedsättning¹ kom 1999 och 2015 kom lagen mot diskriminering på grund av otillgänglighet.² Trots att många vill mena att vi “kommit så långt idag” är faktum att strukturen i samhället 2016 fortfarande är sådan att vi ser på människor med funktionsnedsättningar som en specifik och avgränsad grupp. Det skapar ett socialt utanförskap som bidrar till att du ofta ses för din funktionsnedsättning och inte för vem du är som individ.

Detta projekt är ett samarbete med Danskompaniet Spinn, Sveriges första integrerade danskompani, som grundades i Göteborg 2010. Danskompaniet består av professionella dansare med olika funktionsvariationer. En viktig del av Spinn är barn- och ungdomsverksamheten SpinnVäxa/SpinnUnga som arbetar utifrån en önskan om att brygga över från särverksamheter till en verksamhet och utbildning som är tillgänglig för alla, oavsett om man har en funktionsnedsättning eller inte. Spinn strävar mot att vidareutveckla danskonsten med “nya kroppar som utmanar de gamla stereotyperna” och syftar även till att belysa frågeställningen ”vem får ta plats på en scen?” som genomgående präglar vårt projekt.

¹ Uttrycket *funktionsnedsättning* används fortfarande frekvent i olika sammanhang, men är en begränsande benämning. Det finns en strävan mot mer neutrala uttryck som *normbrytande funktionsvariationer*. Vi använder oss av olika begrepp i rapporten. För vidare förklaring kring begreppen: <http://www.funktek.se/ordlista/>, hämtad 15 dec 2016

² Källa: <http://www.nordiskamuseet.se/artiklar/kort-historik-om-funktionsnedsattning>, hämtad 12 dec 2016

2. Projektet

Vårt projekt tog avstamp i frågeställningen “vem får ta plats på scen?”. Vi har undersökt hur man tolkar begreppen jämställdhet, mångfald och tillgänglighet hos ett urval skattefinansierade kulturverksamheter med olika scenkonstniriktningar. Vi hade för avsikt att skapa ett sammanställt material som kunde leva kvar efter projektets slut och det resulterade i denna rapport.

2.1 Syfte och mål

Syftet med projektet är att väcka ett större intresse för tillgänglighetsfrågor och öppna upp för dialog och erfarenhetsåterföring mellan olika verksamheter och aktörer inom kulturbranschen. Vi vill uppmuntra till reflektion kring tillgänglighets- och integrationsfrågor inom konst och kultur med betoning på alla människors lika rätt till utveckling och representation.

Målet med projektet har varit att skapa den här rapporten som ska verka som ett underlagsmaterial för Spinns fortsatta arbete och projektets övriga intressenter. För att skapa denna rapport har vi jobbat med olika delmål:

- Granska olika kulturorganisationers verksamhetsplaner, och undersöka hur riktlinjer och kulturpolitiska mål tolkas där
- Intervjua representanter från organisationerna
- Anordna en workshop där vi tar avstamp ur de utmaningar som uttrycks i intervjuerna
- Hitta genomförbara strategier i det fortsatta arbetet för att nå en jämlik scen

2.2 Beskrivning

Vi valde att granska just verksamhetsplaner för statligt finansierade kulturorganisationer då man idag *måste* arbeta med begrepp som mångfald och integration inom sina verksamheter för att det finns riktlinjer och kulturpolitiska mål att jobba mot. Vi ville ställa detta mot hur

verksamhetsledare upplever att det ser ut i deras verksamheter och hur man kan arbeta med begreppen på ett hållbart och kreativt sätt.

Under projektets gång har vi deltagit i två konferenser kring temat “vem får ta plats på scen?”. Den ena var arrangerad av Kultur i Väst och den andra av Kulturakademin trappan. Där fick vi lyssna till panelsamtal och vi insåg att det inte är den mest effektiva formen för att diskutera tillgänglighetsfrågor på djupet. Därför valde vi att hitta en annan samtalsform. Vi hade en strävan att tillsammans arbeta för att komma åt det där ”huret” i frågan om hur man faktiskt kommer till förändring. Vi bestämde oss för att under en halvdag hålla en workshop för att tillsammans utbyta erfarenheter från olika kunskapsområden gällande scenkonst. Ambitionen var att skapa ett tillfälle att diskutera möjliga strategier för att faktiskt kunna angripa utmaningarna i att bryta normen kring funktion på scen.

3. Metod

De olika faserna i arbetet med att skapa underlaget till denna rapport har varit att granska kulturorganisationers verksamhetsplaner och intervjua olika aktörer inom kultursektorn. Därefter sammanställde vi intervjumaterialet och plockade ut områden som tagits upp som utmanande. Avslutningsvis genomförde vi en workshop för att diskutera dessa områden ytterligare. Vi kommer här nedan presentera de olika faserna mer djupgående.

3.1 Verksamhetsplaner och intervjuer

Första fasen i projektet var att granska verksamhetsplaner från skattefinansierade kulturorganisationer för att undersöka hur man där tolkar kulturpolitiska uppdrag och riktlinjer. Målen för kulturpolitiken är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling. För att uppnå de kulturpolitiska målen³, som också lutar sig mot FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning⁴, ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

För att undersöka hur organisationerna arbetar med dessa riktlinjer valde vi först att hålla intervjuer med verksamhetsledare, konstnärliga ledare och VD:ar för kulturinstitutioner. Vi insåg efterhand att vi behövde fler röster och kärnfulla svar kring scenkonsten i stort och expanderade därför målgruppen till såväl utövare och utbildningsledare som kulturpolitiker

³ <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/kultur/mal-for-kultur/>, hämtad 9 dec 2016

⁴ <http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/vilka-rattigheter-finns-det/rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning>, hämtad 15 dec 2016

och kulturrecensenter. Vi höll sammanlagt 16 olika intervjuer med totalt 18 personer, se bilaga 1. Intervjufrågorna återfinns i bilaga 2.

3.2 Workshop

Workshopen vi anordnade för att tillsammans komma åt mer konkreta svar och nå faktiska strategier för förändring ägde rum onsdagen den 7 december 2016. Vi befann oss i Spinns dansstudio på Järntorget 7. Samtliga personer vi intervjuat var inbjudna vilket resulterade i tio deltagare, se deltagarlista i bilaga 3.

Dagen började med att vi presenterade oss och vårt projekt. Sedan lät vi deltagarna presentera sig själva och ett scenkonstverk de upplevt och ansåg var konstnärligt kvalitativt med en kort motivering. Därefter höll vi en presentation av sammanställda utmaningar som hade dykt upp i intervjuerna. Deltagarna delades sedan upp i två grupper och fick fyra frågor att diskutera under en timme. Frågorna återfinns i bilaga 4. Medlemmar från vår projektgrupp modererade samtalen och antecknade vad som sades. Efter diskussionerna samlade vi deltagarna och sammanställde gemensamt de strategier som framkommit under samtalen.

4. Resultat

Det här projektet har resulterat i en stor mängd material i form av vad som uttryckts i intervjuerna samt det som diskuterats under workshopen. Här nedan följer en sammanfattad redovisning av utmaningar vi lyft fram ur intervjuerna och strategier, reflektion och önsknings som framkommit under workshopen.

4.1 Intervjuer

Vi har haft ett stort intervjumaterial med arton röster som vi varit tvungna att göra ett urval ur och sammanfatta. För att sammanfatta materialet till ett underlag för workshopen har vi kategoriserat urvalet utefter några vanligt förekommande ämnen. Eftersom det handlar om ämnen som berörts i flera intervjuer, men uttryckts på olika sätt, har vi valt att använda oss av löpande text snarare än citat. Uttryckta utmaningar är hämtade från intervjuerna.

4.1.1 Mänskliga rättigheter

Under intervjuerna har vi bland annat ställt alla frågan “vad betyder begreppen mångfald, jämställdhet och tillgänglighet och varför ska man prata om dessa begrepp i ett scenkonstsammanhang?”. Vi fick många olika svar. Under vårt arbete har vi sett att vi ofta hamnar i två olika diskussioner: en som handlar om mänskliga rättigheter där medborgarens odiskutabla lika värde i en demokrati står i fokus och en annan som handlar om konstnärlig kvalitet där olikheter och dynamik har ett värde. Dessa diskussioner går ofta isär istället för att lyfta varandra.

4.1.2 Representation

En fråga vi ställde till samtliga organisationer var “vad är en bra representation på en scen?”. Det vi tog med oss ur intervjuerna är att, ja, alla anser att det är viktigt med en mångfald i ensemblerna, att fler berättelser får berättas av fler än tidigare. Som bland annat Stephen Langridge på Göteborgsoperan sa, det är viktigt att representationen på scen också är en spegling av publiken och samhället vi lever i.

En utmaning som yttrats, är när man pratar *om* en grupp individer, istället för att låta individerna prata för sig själva. Därför är det viktigt att det i till exempel referensgrupper eller bidragsorganisationer ingår personer som är en del av de frågor som diskuteras: de som faktiskt upplever förtryck eller är en minoritet måste få en självklar plats.

I jakten på konstnärlig kvalitet upplevs ibland krav på representation och mångfald som begränsande där andra ser en konstnärlig utmaning. Det är två olika sätt att se på saken. Cecilia Suhaid Gustafsson från Atalante påpekade även vikten av att vara självkritisk till sin repertoar vilket kan göras genom att till exempel sätta upp verk som inte är svenska, eller europeiska för den delen. En homogen ensemble ger ofta en homogen historia, och då får man också en homogen publik. Alltså bör man tänka på representation och mångfald i alla led för att långsiktigt få mer representativa verksamheter.

4.1.3 Stereotyper och normer

Att stereotyper och normer finns överallt runt omkring oss och avspeglar sig även inom scenkonsten. Scenkonsten har sina starka arv av outtalade regler, maktstrukturer och koder. Dessa normer formar även det konstnärliga arbetet och uttrycket. Det gör att snäva bilder reproduceras, bland annat när man talar om kroppar och dess funktion, konstaterades under intervjuerna.

Utbildare vi har pratat med uttrycker en svårighet att inte kunna garantera en persons tekniska utveckling på en utbildning, om hen har en normbrytande funktionsvariation som gör att den inte kan tillgodose sig utbildningens kursplan. Det är också problematiskt att många utbildningar utgår från en normativ kroppstyp och kanske ännu inte utforskat möjligheten att låta alla utvecklas efter egna behov och förutsättningar.

När man pratar om normkritik upplever många en rädsla för att göra fel. I all välvilja vill man vara mer inkluderande men blir oundvikligen exkluderande när man pekar på icke-normen. Som Frida Röhl, konstnärlig ledare på Folkteatern, uttryckte det “vem vill vara den som pekar ut?”. Om det öppnas upp mer för möten med människor med olika perspektiv och med utgångspunkten att lära av varandra så kan scenkonsten utvecklas.

4.1.4 Utbildning

Frågan om utbildning var något som ständigt återkom under intervjuerna, särskilt i samband med frågor kring representation. Högre utbildning är viktigt i sammanhanget och direkt kopplat till hur scenerna sedan ser ut. Det är utbildningarnas avgångsklasser som avgör vilket urval institutionerna har att välja sina artister från. Som det framkom under både intervjun på HSM och Stadsteatern, så visar dagens verklighet att majoriteten av de som söker högre kulturutbildningar fortfarande är medelklassungdomar med svenskt klingande efternamn. Samtidigt ska kulturpolitiken ”främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor”. Högre konstnärlig utbildning borde vara en möjlighet för alla. Oavsett socioekonomisk bakgrund och funktion borde det finnas möjlighet att nå en professionell nivå. Som det ser ut idag har inte de som går på särskola behörighet att söka vissa utbildningar, vilket gör att den dörren är stängd från början och funktionell mångfald blir väldigt liten i scenkonsten.

En annan aspekt, är att skolorna utbildar folk utefter hur de uppfattar yrket just nu i motsats till att utbilda folk för att de har en talang som sedan skulle kunna ändra yrkesbranschen i sig. Använder man sig av det senare sättet att tänka så öppnar det upp för många fler. På Högskolan för scen och musik vittnar man om att inga frågor angående varken byggnadens eller antagningsprovets tillgänglighet dyker upp från de ansökandes håll under antagningsprocessen. Är det för att de inte känner sig välkomna? Finns det en uppgivenhet redan från början?

4.1.5 Konstnärliga val

En utmaning som uttryckts är att det konstnärliga värdet är svårt att försvara ibland då det inte har ett mätbart värde. Skattefinansierad kultur ska inte behöva betyda slutsålda stolar och därmed borde det finnas ett större spelrum.

Isabel Lagos som är konstnärlig ledare och regissör på Opera Estrad påpekade under sin intervju att den konstnärliga processen ibland är så resultatbaserad att tid till att skapa nya möten och öppna nya platser inte hinns med.

Konstnärlig kvalitet definieras olika beroende på vem du frågar. För vissa är det en parameter som ses likvärdig med den tekniska kvaliteten som skolan lär ut och den kan

hindras från att utvecklas om det finns en normbrytande funktionsvariation. Den gör att den tekniska kvaliteten är svår att kompromissa med. Det har också konstaterats att andra tycker att olikheter bidrar till kvalitet och att på en tillgänglig scen där alla får synas och ta plats är där innovativ konst kan bli till.

4.2 Workshop

Dagen resulterade i kärnfulla diskussioner som vi upplevde verkligen gick på djupet av våra frågor, se bilaga 4. Här nedan kommer ett urval av det som deltagarna under workshopen kom fram till gällande hur vi kan arbeta tillsammans och hjälpa varandras verksamheter att utvecklas. Därefter kommer rubriken *4.3 Diskussion* där vi diskuterar resultaten från intervjuerna och workshopen tillsammans.

Utbildning, så man under workshopen, är inte alltid nödvändig för till exempel skådespelare, många blir framgångsrika ändå. På samma sätt bör det vara möjligt för någon med en normbrytande funktionsvariation att dansa även om hen inte har en dansutbildning. Mötet individer emellan, eller mellan individ och institution är en styrka bortom utbildning. Se istället till erfarenheter, kompetens och möjligheter.

Något annat som är av stor vikt, är samarbete mellan aktörer och verksamheter inom scenkonstbranschen, liksom det interna arbetet inom en verksamhet. En intern struktur som tillvaratar allas erfarenheter inom en verksamhet och aktiva, brobyggande nätverk mellan verksamheter, i kombination med en förmåga att se hela verksamheter som kompetensbanker, kan verkligen driva tillgänglighetsarbetet framåt. Sedan behöver även publiken vara en del av hur man utvecklar konsten. Därför måste man vara intresserad av sin publik och ta den på allvar.

Det påpekades även under workshopen att verksamheter måste vara självkritiska och våga prova nya saker och ha tillit till att det kan bli något bra. Det handlar om mod att backa varandra, lämna ifrån sig makt och våga misslyckas. Från bidragsgivarnas sida måste det finnas utrymme för att få vara i en konstnärlig process och utforska utan att veta om det kommer att lyckas ur ett vinstdrivande perspektiv. Exempel på tidigare initiativ finns där en mindre verksamhet ett år satsade på en "osäker" föreställning för att sedan året därpå göra en som man litade på skulle generera vinst.

Vidare, betonades vikten av hur ledningen för organisationer ser på arbetet för jämställdhet, mångfald och integration. Vissa ser det som problem, vissa ser det som en konstnärlig utmaning. Hur man uttrycker detta får olika betydelser i verksamheten.

4.3 Diskussion

Det uttrycktes både i intervjuerna och i workshopen att representationsdebatten riskerar att måla in sig i olika hörn: att man bara kan gestalta en specifik karaktär som "förortskillen", "personen med funktionsvariation" och liknande. Det intressanta med olika kroppar på scenen är berättelsen, inte huruvida någon har en funktionsvariation eller ej. Det handlar om att låta fler kroppar, språk, perspektiv, *individer* berätta fler historier. Representation ska öppna upp, inte begränsa. När man arbetar mot en mer representativ scen finns det även en stor rädsla för att göra fel: när man vill vara inkluderande kan man ändå hamna i någon slags särbehandling av grupper.

En viktig del i arbetet mot en mer integrerad scen är att omdefiniera kvalitetsbegreppet och utveckla vad konstnärlig kvalitet innebär. Ofta kopplas det till den fysiska och tekniska kvaliteten som scenkonstskolor ämnar att lära ut. När vi pratade om konstnärlig kvalitet och representation i intervjuerna, nämndes den tekniska kvaliteten som något svårt att kompromissa med, men i workshopen uttrycktes det att båda begreppen behöver omdefinieras. Det handlar om hur man som institution tolkar sina uppdrag. Även i 200 år gamla verk eller stycken är det viktigt att ifrågasätta och våga prova om det kan låta eller spelas på andra sätt. Exempelvis kan kanske klassisk musik låta på ett "annat" sätt? Deltagarna i workshopen menade att om man informerar publiken om det förändringsarbete som sker, så blir de inte chockerade utan får vara med på tåget och förändringen.

I bägge sammanhangen uttrycktes även att det är viktigt att man som verksamhet är självkritisk: att våga prova nya saker, bryta ner det, kasta upp det i luften och ha tillit att det blir något bra när det landar. Men det handlar också om mod att ta plats, backa varandra, lämna ifrån sig makt och våga misslyckas. Även när man tror att man "gör allt rätt" enligt vad som är normen, när man tror att man tar den "lätta vägen", kan man misslyckas.

Precis som under intervjuerna, diskuterades de traditioner, vanor, tillhörigheter och koder som scenkonsten innehåller i workshopen. Konsten vill och förväntas vara nyskapande, men är samtidigt otroligt stängd. Under workshopen betonade deltagarna att det är

nödvändigt att samarbeta. Tillsammans kan vi aktivt arbeta med att förändra normer och strukturer med hjälp av samarbeten, nätverk och dela med oss av våra olika erfarenheter och strategier. Det är även av yttersta vikt att arbetet går bortom en trend. En trend är viktig för att belysa något, men det behövs ett långsiktigt arbete för att nå verklig förändring.

Något alla är överens om, är att de högre utbildningarna faktiskt inte är tillgängliga för alla, men rätten att utöva scenkonst på något sätt är däremot något som alla ska kunna göra. I bägge samtalssituationer uttrycker man vikten av det fysiska mötet, något som tyvärr ofta blir bortglömt. Men faktum är att mötet mellan individer eller mellan individ och institution är bortom utbildning för där finns möjlighet att se kompetens både i bakgrund och i individen själv samt det egna konstnärliga uttrycket. Möten möjliggör, både för individer och för institutioner. Varje individ är en erfarenhet att ta med sig in i arbetet och om man pratar internt med varandra, över eventuella hierarkiska strukturer, så kan man på riktigt utnyttja allas kompetens inom en verksamhet.

I workshopen påpekades även vikten av språkbruket i bemötandet av människor med normbrytande funktionsvariationer. Man bör sträva mot att använda begrepp som inte syftar till begränsningar. Man menar att det gäller att inte prata om problem utan istället benämna det som utmaningar för att det inte ska verka som något oföränderligt.

Det finns institutioner som är intresserade och arbetar aktivt för att tillgängliggöra scenkonsten, men några av de verksamheter som fanns representerade under workshopen uttryckte att många inte är tillräckligt öppna för ett samarbete med fria scener. Dessutom finns en risk att den person man haft en god dialog med på en institution försvinner och att man då blir tvungen att börja om på nytt med samarbetet. Därför framkom önskemålet om en scen som finansieras av en institution men där alla är välkomna, kanske ett slags regelbunden öppen scen-kväll en dag i veckan?

När det gällde frågan hur vi kommer vidare, tyckte de flesta av deltagarna i workshopen att möten måste ske mer frekvent och i syfte att skapa broar verksamheter emellan. En annan tanke var att se hela verksamheter som kompetensbanker och verkligen utnyttja allas erfarenheter. På så vis skulle man även kunna möta det som institutioner uttryckte som utmanande under intervjuerna: att hitta artisterna. Om man skulle skapa ett slags nätverk, och se verksamheter som kompetensbanker, kan institutioner vända sig dit för hjälp med produktioner. Vet man vart man ska vända sig är det lättare att be om hjälp och

man kanske vågar ta det där steget? I och med workshopen skapades det förutsättningar för ett sådant nätverk.

När vi lät deltagarna i workshopen motivera vad som var konstnärlig kvalitet i de verk de valt ut, var det ingen som nämnde utbildning eller att artisterna var välutbildade på något sätt. Det som var i fokus var att verken var genomarbetade och välmotiverade, att de kommunicerade något. Någon nämnde kompetens, men det var det närmaste utbildning som yttrades. Varför är då utbildning så viktigt när vi bedömer en individs konstnärliga kvalitet?

Sammanfattningsvis kan representation inom scenkonsten ses på olika sätt: vissa ser problem i arbetet för mer mångfald, jämställdhet och integration, andra ser en konstnärlig utmaning. Det är viktigt att minoritetsgrupper ska få berätta sin historia, men de kan berätta andra historier också. Fröken Julie behöver inte ha ljus hy, Romeo kan sitta i rullstol, det är så vi utvecklar konsten och ger nytt liv åt klassiker. Bred representation är livsavgörande för konstens överlevnad.

5. Slutsats

Detta projekt har tydligt visat att det inte finns ett enkelt svar på vår huvudfråga “vem får ta plats på scen?”, snarare många komplexa. Jämställdhet, mångfald och tillgänglighet är begrepp som likt konstnärlig kvalitet måste diskuteras och ständigt vara levande begrepp då de inte har någon fast betydelse. Det finns vissa överenskommelser kring vad dessa begrepp betyder i olika sammanhang, men man kan också mena att de är tillfälliga och att vi därför behöver fortsätta definiera dem och hålla samtalet levande.

I ett scenkonstsammanhang betyder det att fler berättelser måste få berättas av betydligt många fler än vad det hittills har gjorts i historien. Om vi ställer frågan “vem får ta plats på scen?” bestämmer vi också att det är någon som har makten att bestämma det. Att ta plats betyder olika i olika sammanhang. Det finns också en rädsla för att bjuda in och säga “snälla kom hit“, “vi vill att du också ska få vara här”, när man vill bredda sin representation för då har du också uttryckt att den tillfrågade inte varit välkommen tidigare och är den avvikande.

Rädslorna är många, de kulturpolitiska målen känns överväldigande och det finns en rädsla att dessa riktlinjer ska begränsa den konstnärliga friheten. Men vi har en kulturpolitik där vi alla har samma ansvar att tillgodose varje människas orubbliga lika värde. Det finns en historia av att människor inte är välkomna, har varit utestängda eller inte ens påtänkta i olika sammanhang. Det kan man ändra aktivt och man måste också göra det om förändring ska ske. Den slutsats vi kan fastslå efter det här projektet är att ansvaret ligger hos alla och att tillsammans kan vi förändra.

5.1 Att ta vidare projektet

Avslutningsvis vill vi lyfta några konkreta önskemål och tankar om hur arbetet mot en mer tillgänglig scen kan fortgå framöver. Något som uttryckts som önskvärt är en ny scen där alla är välkomna. Där det inte ska finnas några instruktioner för vad som repas eller sätts upp. På det sättet menar man att fria grupper kan visa vägen för vad konst kan vara, med hjälp av statliga medel.

Vi, liksom deltagarna i workshopen tror att det finns en oerhörd styrka i att mötas mer frekvent. Att skapa nätverk för att mötas oftare och i syfte att skapa broar verksamheter emellan och föra samtalen vidare. Detta kan i sin tur leda till fler fria scener. Förslag på hur dessa möten kan se ut är bland annat fler workshops och studiebesök verksamheter emellan där man tillsammans kan bolla idéer, dela med sig av erfarenheter och stötta varandra. En annan tanke är att arrangörsansvaret för framtida branschdagar fördelas hos de intresserade verksamheterna. Under en av intervjuerna dök det upp en idé om att institutionerna borde gå samman och prata med utbildarna om att de verkligen önskar en större mångfald på scenerna. Det skulle även kunna lösa HSM:s funderingar om att potentiella studenter inte känner sig välkomna.

Vidare behöver det finnas en fortsatt diskussion kring vad kompetens är: måste det definieras av utbildning eller finns det andra vägar att gå? Vi behöver också se att den konstnärliga friheten är viktig och att det är ett arbete som utgår från mänskliga rättigheter. För att försvara dessa behöver vi fortsätta ha levande diskussioner där vi möts på samma villkor.

Bilagor

Bilaga 1

Genomförda intervjuer

Konserthuset/Göteborgs Symfoniker:

Sten Cranner, VD & konstnärlig chef. Intervjuad 10 oktober 2016.

Petra Kloo-Vik, Ansvarig barn- och ungdomsverksamhet. Intervjuad 10 oktober 2016.

Göteborgs Stadsteater:

Björn Sandmark, VD och teaterchef. Intervjuad 24 oktober 2016.

Atalante:

Cecilia Suhaid Gustafsson, konstnärlig ledare. Intervjuad 13 oktober 2016.

Göteborgsoperan:

Stephen Langridge, konstnärlig ledare opera/drama. Intervjuad 24 oktober 2016.

Katrín Hall, konstnärlig ledare dans. Intervjuad 24 oktober 2016.

Danskompaniet Spinn:

Emilia Wärff, dansare. Intervjuad per telefon 24 november 2016.

Felicia Sparrström, dansare i *SpinnUnga*. Intervjuad 21 november 2016.

Göteborgs kommun:

Mariya Voyvodova, kommunalråd kultur-och ungdomsfrågor. Intervjuad 2 december 2016.

Opera Estrad:

Isabel Lagos, konstnärlig ledare. Intervjuad 17 november 2016.

Rebecca Drammeh, skådespelare. Intervjuad 23 november 2016.

Share Music and Performing Arts:

Sophia Alexandersson, konstnärlig ledare. Intervjuad per telefon 8 november 2016.

Balettakademien:

Malin Brandeby, skolchef. Intervjuad 16 november 2016.

Kulturskolan:

Andrine Bendixen-Mangs, verksamhetschef Mölndal. Intervjuad per telefon 11 november 2016.

Folkteatern:

Frida Röhl, konstnärlig ledare. Intervjuad 10 oktober 2016.

Högskolan för scen och musik:

Catharina Bergil, enhetschef. Intervjuad 16 november 2016.

Frilansande:

Carl-Olof Berg, koreograf. Intervjuad per telefon 22 november 2016.

Mikael Löfgren, kulturrecensent. Intervjuad 11 november 2016.

Bilaga 2

Frågeställningar i intervjuer

- Vad är tillgänglighet? (*Begreppet, vad betyder det för dig*)
- Vad är jämställdhet?
- Vad är mångfald?
- Varför ska man prata om dessa begrepp i ett scenkonstsammanhang?

- Vad tycker ni att er verksamhet gör bra (ur ett tillgänglighetsperspektiv)?
 - Är det något andra organisationer kan tillämpa/inspireras av?
 - Hur kan ni utveckla det?
 - Hur arbetar ni med detta?

- Vad tycker ni att eran verksamhet gör mindre bra?
 - Hur vill ni utvecklas på det området?
 - Varför?

- Finns det några specifika svårigheter ni har stött på gällande begreppen mångfald, jämställdhet och tillgänglighet? exempel...
 - Har ni stött på svårigheter i arbetet mot en mer integrerad och tillgänglig scen?

- Vad är en bra representation på en scen?

- Hur tycker ni scenen ser ut i Göteborg?
 - Hur ställer sig Göteborgsscenen jämfört med övriga Sverige och världen?

- Vad tänker ni kring konstnärlig kvalitet i förhållande till representation på scen? (*Hur den kan påverkas av detta*)

- Vem får ta plats på scen?

- Har ni några förebilder runt omkring i världen och i så fall varför?
- Pratar vi om gemensamma mål eller ett gemensamt ansvar?

- Vad innebär det egentligen att tillgängliggöra scenkonsten?
 - Hur kan det ske på alla nivåer?

- Hur pass tillgängliga och integrerade vill vi att scenerna ska vara om 10 år?
 - Hur når vi faktiskt dit?

- Är det politiken eller konsten som utvecklas angående mångfald och representation?
Hur ser den balansen/det förhållandet ut?
- Hur påverkar gamla traditioner och synsätt inom kulturen/konsten?
- Vad har individer med kognitiv/fysisk funktionsnedsättning för möjligheter att skaffa sig likvärdig kompetens genom utbildning?

Bilaga 3

Deltagare under workshopen den 7 december 2016 på Danskompaniet Spinn:

- Anna Bergström, Danskompaniet Spinn
- Veera Suvalo Grimberg, Danskompaniet Spinn
- Linda Wardal, Spinn Växa
- Vincent Lekblad, Praktikant på Danskompaniet Spinn
- Emilia Wärff, Danskompaniet Spinn
- Isabel Lagos, Opera Estrad
- Petra Kloovik, Göteborgs symfoniker
- Lis Hellström Sveningsson, Recensent
- Malin Johansson, Göteborg Fringe Festival
- Richard Forsberg, Share Music & Performing Arts

Bilaga 4

Frågor till workshopen

1. Flertalet av de verksamheter vi talade med uttryckte att integration måste börja med utbildningen av olika anledningar. Men om vi ska vänta på någon som går den gängse vägen från kulturskola till professionell utbildning så kommer det att ta tid. I väntan på att integrationen ska breda ut sig på samtliga nivåer (från gräsrotsnivå till professionell nivå), hur kan vi öppna upp scenkonsten för flera perspektiv?
2. För att uppnå de kulturpolitiska målen (som även lutar sig mot FN-konventionen) ska kulturpolitiken:
 - främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
 - främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
 - främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
 - främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
 - särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Hur ska man arbeta med dessa mål i balans med konstnärlig frihet?

3. Hur kan vi tillsammans arbeta, stötta och hjälpa varandras verksamheter att utvecklas?
Lista tre förslag!